

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-526-6-7>

**THE ELECTORAL SYSTEM IN UKRAINE:
THE SEARCH FOR AN OPTIMAL MODEL**

**ВИБОРЧА СИСТЕМА В УКРАЇНІ:
ПОШУК ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ**

Tsekhmister Ye. V.

*Postgraduate Student of Faculty No. 4
Donetsk State University of Internal
Affairs
Kropyvnytskyi, Ukraine*

Цехмістер Є. В.

*аспірант факультету № 4
Донецький державний університет
внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

Інститут виборів для сучасної демократичної правової держави є одним із ключових, оскільки таким чином реалізується принцип виборності органів публічної влади. Гадаємо, що актуальність виборів та уваги до цього питання не потребує додаткового обґрунтування, втім це не означає втрату актуальності наукового пошуку в цьому напрямку. Значні трансформаційні зміни у світі впливають і на зміни у виборчих системах окремих країн. Із числа чинників, які впливають на сучасні процеси виступають глобалізація, цифровізація, зростання кількості збройних конфліктів тощо. І не обов'язково, що зазначені зміни мають бути позитивними, оскільки виклики, які постають перед суспільством XXI сторіччя вимагають реакції передусім на негативні зміни, або ж пов'язані з науково-технічною революцією.

Відповідно до Конституції України, яка є основою національної правової системи, Україна проголошується республікою, а носієм суверенітету і єдиним джерелом влади – народ, що здійснює владу як безпосередньо, так і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (частини перша, друга статті 5). Формою реалізації народом належної йому верховної влади щодо формування на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування громадянами України, які мають право голосу, представницьких органів державної влади і органів місцевого самоврядування є вибори (статті 69, 71 Конституції України). Вони виступають засобом легітимації представницьких інститутів влади як в українському суспільстві, так і в світі.

Сучасною світовою та й українською практикою щодо організації та проведення виборів накопичено величезний практичний, норма-

тивний та науковий досвід, сформовано окрему підгалузь права – виборче (референдарне) право. Знайшли своє наукове обґрунтування та практичну реалізацію різні види виборчих систем.

Виборче право спрямоване на врегулювання засадничих механізмів демократичного режиму – виборів, а виборча система як спосіб формування представницького органу за підсумками голосування на виборах є важливою складовою у забезпеченні проведення виборів на демократичних засадах.

На рівні міжнародної спільноти, європейського співтовариства, окремих держав закріплено відповідну нормативно-правову базу, а також механізми реалізації їх норм. Зокрема, Кодекс належної практики у виборчих справах (Страсбург, 30 жовтня 2002 р.) [1], який містить керівні принципи щодо виборів, ухвалених Венеційською комісією 18–19 жовтня 2002 року.

Виборчий процес – це надзвичайно регламентована конституційно-процесуальна форма реалізації норм виборчого права, що передбачає реалізацію народного суверенітету на основі норм міжнародних стандартів та національного законодавства і спрямований на формування органів публічної влади в державі.

Таким чином, характеризуючи виборчий процес у хронології його розвитку в Україні, слід визначити, що тут варто розподіляти на «широке» та «вузьке» його розуміння. Більш широкий підхід до періодизації становлення виборчого процесу в Україні протягом тисячолітньої історії розвитку цього інституту в додержавний період та у суб'єктів державної влади на теренах нашої країни. Відповідно до «вузького» підходу ми акцентуємо увагу на новітній історії, тобто становленні виборчого процесу за часів розбудови незалежної держави. Саме останній етап у такій періодизації викликає найбільшу зацікавленість, оскільки було «протестовано» різні варіанти виборчих систем, проведено 23 загальнодержавні виборчі кампанії.

Щодо питання визначення типу виборчої системи в Україні, її ознак, особливостей та нормативно-правового врегулювання цього питання у 2019 році Конституційний Суд України висловив свою позицію, «є питанням політичної доцільності та має вирішуватися парламентом відповідно до його конституційних повноважень за умови дотримання конституційних принципів та демократичних стандартів організації й проведення виборів. З огляду на це немає потреби (імперативності) для закріплення типу виборчої системи в Конституції України. (абзаци п'ятий, восьмий підпункту 2.4 пункту 2 мотивувальної частини) [2].

З прийняттям Виборчого кодексу України у 2020 році було закріплено види виборчих систем за всіма видами виборів в державі, проте на нашу думку це не остання зміна виборчої системи в Україні на шляху до пошуку оптимальної моделі.

Література:

1. Кодекс належної практики у виборчих справах, CDL-AD(2002)023rev, Страсбург, 30 жовтня 2002 р. URL: https://eos.cartercenter.org/uploads/document_file/path/279/CoE_Venice_Commission_Code_of_Good_Practice_UK.pdf

2. Висновок Конституційного Суду України (Велика палата) у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статей 76 та 77 Конституції України (щодо зменшення конституційного складу Верховної Ради України та закріплення пропорційної виборчої системи) (реєстр. № 1017) вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 16 грудня 2019 року № 8-в/2019. *Каталог юридичних позицій Конституційного Суду України (за рішеннями, висновками)* 2. *Галузі права* 2.3. *Виборче право*. URL: № 8-в/2019

3. Виборчий кодекс України: Закон України від 19.12.2019 № 396-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>